

POSTANOWIENIE

3 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 3 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa B. K.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 5 maja 2023 r., I ACa 1158/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 16 września 2021 r. ustalił nieważność umowy kredytowej zawartej między B. K. a Bank spółka akcyjna w W.; zasądził od pozwanej na rzecz powódki określone w wyroku kwoty wraz z ustawowymi odsetkami oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 5 maja 2023 r. oddalił apelację

pozwanego oraz orzekł o kosztach sądowych.

Pozwany na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 1,3 i 4 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jako przyczyny kasacyjne wskazał oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, przejawiającą się w zastosowaniu przez Sąd Apelacyjny dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c. do umowy kredytu *stricte* dewizowego (walutowego), z całkowitym pominięciem charakteru przedmiotowej umowy, jej specyfiki, jak również wyłącznie fakultatywnego charakteru postanowień dotyczących wypłaty i spłaty kredytu, które w toku postępowania zostały uznane za abuzywne. Stoi to w całkowitej sprzeczności z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., III CSK 99/18 wydanym w sprawie, w której przedmiotem oceny była umowa kredytowa, tożsama co do treści stanowiących podstawę orzekania, jak Umowa kredytu występująca w niniejszej sprawie (zawarta według tego samego wzorca stosowanego przez Pozwanego), oceniona przez Sąd Najwyższy jako typowa umowa o kredyt walutowy i nie zawierająca niedozwolonych postanowień umownych.

Z najdalej posuniętej ostrożności procesowej, na wypadek niepodzielenia stanowiska o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, pozwany wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne, polegające na tym, czy w przypadku umowy kredytu, która:

1. wyraża kwotę kredytu w walucie obcej,
2. od samego początku zawiera postanowienia, które dają kredytobiorcy wybór i umożliwiają wypłatę kredytu w walucie obcej albo w walucie polskiej przy zastosowaniu przeliczenia w oparciu o kursy pochodzące z Tabeli Kursów,
3. od samego początku zawiera postanowienia, które dają kredytobiorcy wybór i umożliwiają spłatę kredytu w walucie obcej albo w walucie polskiej przy zastosowaniu przeliczenia w oparciu o kursy pochodzące z Tabeli Kursów, w sytuacji uznania, że umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne odsyłające do Tabeli Kursów, możliwe jest utrzymanie umowy w mocy i jej wykonywanie w oparciu o istniejące postanowienia umożliwiające wypłatę i spłatę kredytu bezpośrednio w walucie obcej, skoro nie uległy one

eliminacji?

Powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Podkreślenia wymaga, że na etapie postępowania, jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane przypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc sytuacji kiedy wyrok może

być uznany za niezgodny z prawem. Konieczne byłoby zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 marca 2002 r., I PKN 34/01; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, z 26 października 2022 r., I CSK 3332/22, z 29 stycznia 2021 r., I CSK 491/20).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I CSK 5140/22 i powołane tam orzecznictwo).

W ocenie Sądu Najwyższego, z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w ogóle nie wynika, jakie przepisy miałyby zostać naruszone przez Sąd Apelacyjny w sposób kwalifikowany. Wniosek skarżący sprowadza się do stwierdzenia, że Sąd Apelacyjny dokonał oceny umowy kredytu z całkowitym pominięciem charakteru przedmiotowej umowy, jej specyfiki, jak również wyłącznie fakultatywnego charakteru postanowień dotyczących wypłaty i spłaty kredytu, które w toku postępowania zostały uznane za abuzywne. Skarżący powołał się na sprzeczność wyroku z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., III CSK 99/18 wydanym w sprawie, w której przedmiotem oceny była umowa kredytowa, tożsama co do treści stanowiących podstawę orzekania. Powyższe stwierdzenie nie jest wystarczające do przyjęcia, że doszło do kwalifikowanego naruszenia bliżej nieokreślonych przepisów zwłaszcza, że po wydaniu przez SN wyroku z 9 października 2020 r., III CSK 99/18, orzecznictwo sądów uległo zmianie i utrwaliło się w sposób całkowicie odmienny.

Ponadto zauważyć należy, że walutowy charakter umowy nie wyklucza możliwości zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych. Artykuł 385¹ § 1 k.c. znajduje zastosowanie do oceny postanowień wszystkich umów, zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, oraz niektórych umów zawieranych w obrocie obustronnie profesjonalnym (art. 805 § 4 k.c.).

Nie ulega wątpliwości, że nawet udzielenie kredytu w walucie obcej nie wyklucza zastosowania do oceny takiej umowy art. 385¹ k.c. W konsekwencji w okolicznościach niniejszej sprawy brak jest podstaw do stwierdzenia naruszenia art. 385¹ k.c. tylko z tej przyczyny, że został zastosowany w odniesieniu do kredytu udzielonego w walucie obcej (zob. postanowienia Sadu Najwyższego z 16 listopada 2023, I CSK 3420/23). Sąd Najwyższy w wyroku z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23 wyjaśnił, że samo zapewnienie konsumentowi - kredytobiorcy możliwości spłaty rat kredytu w walucie obcej (walucie indeksacji) nie uchyla abuzywności postanowienia dotyczącego spłaty rat kredytu w walucie krajowej, w wysokości zależnej od kursu waluty obcej określanego swobodnie przez bank. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraża natomiast stanowisko, że dołączenie do umowy zawartej z konsumentem dwóch alternatywnych warunków, dotyczących wykonania tego samego obowiązku ciążącego na konsumentce, z których jeden jest nieuczciwy, a drugi zgodny z prawem, pozwala danemu przedsiębiorcy na spekulowanie, że poprzez brak informacji, nieuwagę lub niezrozumienie, konsument wykona dane zobowiązanie zgodnie z warunkiem, który powoduje znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. W związku z tym taki mechanizm umowny może sam w sobie mieć nieuczciwy charakter (zob. wyrok TSUE z 21 września 2023 r., C-139/22, pkt 55).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, czyli miało znaczenie dla rozwoju prawa albo precedensowy charakter.

W dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi do rozpoznania, tożsame zagadnienia były już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, ostatnio m.in. w sprawach z 25 stycznia 2024 r., I CSK 5851/22 (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2023 r., I CSK 327/23, z 17 października 2023 r., I CSK 558/23, z 27 lipca 2023 r., I CSK 6248/22 i zawarte tam orzecznictwo). Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta nie może wiązać stron w pozostałym zakresie ani jako kredyt złotówkowy (z oprocentowaniem obliczanym na podstawie wskaźnika LIBOR/SARON), ani jako tzw. kredyt czysto walutowy. W szczególności bowiem wskazuje się, że utrzymanie

takiej umowy jako kredytu czysto walutowego prowadziłoby do niedopuszczalnego zniekształcenia woli stron, która ukierunkowana była od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej (por. wyroki SN: z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 405/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 713/22 i II CSKP 943/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, i z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22). Ponadto podniesione kwestie były przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (w odniesieniu do art. 3851 KC w kontekście dyrektywy 93/13 zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

W uchwale z 28 kwietnia 2022 r. (III CZP 40/22, OSNC 2022, Nr 11, poz. 109) Sąd Najwyższy jednoznacznie wyjaśnił, że postanowienie umowne, uzależniające wysokość świadczenia od swobodnego uznania jednej ze stron, jest sprzeczne z naturą (właściwością) stosunku prawnego. Jeżeli bank miałby w ten sposób określać wysokość własnego świadczenia (co występuje w przypadku kredytów denominowanych), takie zastrzeżenie godzi w istotę zobowiązania. Sprzeczność z naturą stosunku zobowiązaniowego w tym przypadku polega na wprowadzeniu do jego treści elementu nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej, co jest obce stosunkom zobowiązaniowym oraz stosunkom prywatnoprawnym w ogólności. Sąd Najwyższy podziela w pełni powołane stanowisko, zgodne z ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwem krajowym i międzynarodowym.

Obecnie zatem wskazane przez skarżącego kwestie nie stanowią istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podsumowując, w dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie występują już zagadnienia prawne ani nie istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa, wskazanych w skardze. Sąd Najwyższy nie stwierdził też kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy w punkcie 1 postanowienia odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach

postępowania kasacyjnego orzeczono w punkcie 2, zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ał]